

Gig Watch

STUDIECIRKEL

Introduktion till gigekonomin

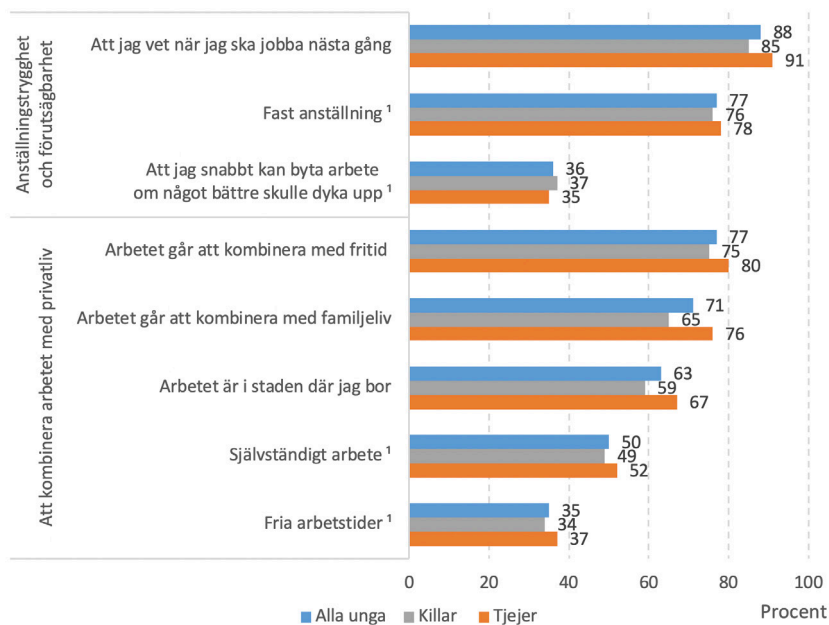
19 augusti 2019

INNEHÅLL

- P1: *De nya daglönarna, hur hamnade vi här?* (Finns på webben)
- SVT: *Elins liv är en väntan på nästa SMS*
- MUCF, Sara Fransson: *Unga med Attityd*
- Svenska Yle: *Unga Tvingas Köpa Konceptet med Fria Jobb*

Anställningstrygghet och vad som är viktigt rörande anställningen

I detta och nästa kapitel beskrivs olika aspekter som kan värderas olika högt vid val av anställning och arbete. I detta kapitel beskrivs de två aspekterna anställningstrygghet och förutsägbarhet samt möjligheten att kombinera arbetet med privatliv. Resultaten visar att unga (16–29 år) prioriterar trygga och förutsägbara anställningar framför att snabbt kunna byta arbete. Över tid blir det vanligare bland unga att vilja kunna kombinera sitt arbete med familjeliv och fritid. Det är något mindre vanligt att unga prioriterar självständigt arbete och fria arbetstider, än möjligheten att kombinera arbetet med privatlivet. Jämfört med föregående studie har det till årets studie dock blivit vanligare bland unga att prioritera självständigt arbete och fria arbetstider. Hälften av alla unga tycker också att vi bör arbeta mindre för att få mer fritid.

FIGUR 4.1 Vad unga tycker är viktigt för att vara intresserade av ett arbete, efter kön, 16–29 år, 2018. Procent.

Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar 1: Skillnaden mellan tjejer och killar är inte statistiskt signifikant i denna fråga.

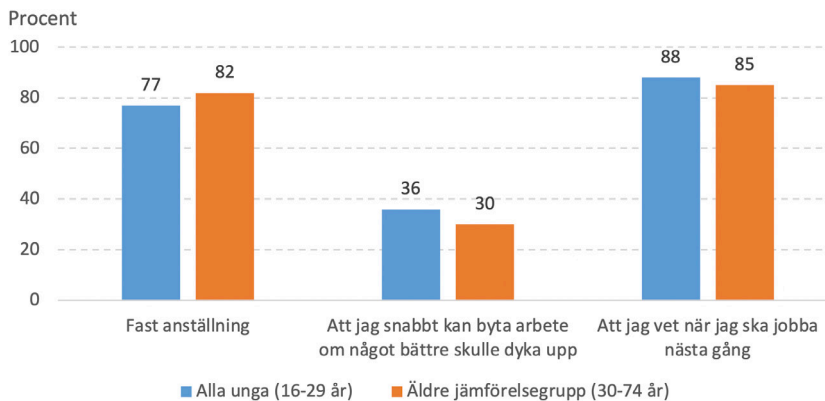
4.1 Unga prioriterar förutsägbarhet och trygghet i sin anställning

När vi frågar vad unga tycker är viktigt i relation till deras anställningsform är det tydligt att de prioriterar förutsägbarhet, att veta när en ska arbeta nästa gång, och trygghet i termer av en fast anställning. Av de unga är det nio av tio som tycker att förutsägbarheten är en viktig aspekt för att vara intresserad av ett arbete. Att prioritera detta är något vanligare bland tjejer än bland killar. Av de unga är det nästan åtta av tio unga som tycker att det är viktigt med fast anställning för att de ska vara intresserade av ett arbete. Vi ser inga skillnader i hur killar respektive tjejer prioriterar detta.

Det är betydligt mindre vanligt att unga prioriterar att snabbt kunna byta arbete, om något bättre skulle dyka upp, drygt tre av tio tycker att detta är viktigt. Resultatet innebär det är betydligt vanligare att unga prioriterar förutsägbarhet och trygghet i anställningen framför en mer flexibel anställningsform, som är mer oförutsägbar och mindre trygg³. Det är mindre vanligt att unga som är 16–19 år prioriterar förutsägbarhet och anställningstrygghet än att äldre unga gör det. För flexibel anställningsform, att snabbt kunna byta arbete, gäller motsatsen.

Det är något vanligare inom den äldre jämförelsegruppen (30–74 år) att prioritera anställningstryggheten, det vill säga en fast anställning, än vad det är bland unga. Den skillnaden är dock begränsad till kvinnor. Det är dock vanligare bland unga, än i den äldre jämförelsegruppen att prioritera förutsägbarheten kring när en ska arbeta. Den skillnaden är dock begränsad till tjejer. Det innebär att det är vanligare bland tjejer att prioritera förutsägbarhet, än bland killar och i den äldre jämförelsegruppen.

³ Frågorna om att veta när de ska arbeta nästa gång och att snabbt kunna byta arbete har utarbetats i samarbete med Regeringens tillsatta utredning om arbetstagares möjligheter till utveckling och omställning under arbetslivet (SOU 2019:5).

FIGUR 4.2 Andel som uppger aspekten som viktig för att vara intresserade av ett arbete, 16–29 år och 30–74 år, 2018. Procent.

Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

4.1.1 Fler unga tycker att ekonomisk trygghet och fast anställning är viktigt för dem just nu

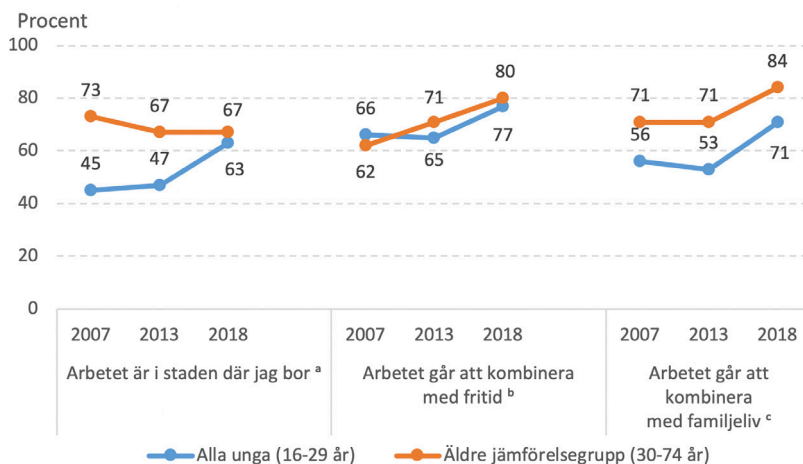
Frågan om fast anställning har funnits med i studien sedan år 2007 och andelen unga som tycker att det är viktigt för att vara intresserade av ett arbete har i princip varit oförändrad sedan dess. Även om ungas attityd till den frågan inte har förändrats över tid, ser vi en ökning av andelen unga som instämmer i påståendet att ”ekonomisk trygghet och fast anställning är viktigt” för dem just nu. Ökningen finns både bland tjejer och killar. Samma sak gäller för den äldre jämförelsegruppen där det över tid har blivit vanligare bland både kvinnor och män att instämma i påståendet. Ökningen sedan år 2013 är större i den äldre jämförelsegruppen, än bland unga. Detta medför att det för första gången sedan år 2002 är vanligare inom den äldre jämförelsegruppen, än bland unga att uppge att det just nu är viktigt med fast anställning och ekonomisk trygghet.

4.2 Unga vill att arbetet ska vara möjligt att kombinera med familjeliv och fritid

Bland unga har det blivit vanligare att prioritera att arbetet ska gå att kombinera med familjeliv och fritid, för att de ska vara intresserad av

ett arbete. Det är knappt åtta av tio unga som tycker att det är viktigt att arbetet går att kombinera med fritid och drygt sju av tio tycker att det är viktigt att ett arbete går att kombinera med familjeliv. Det blir också vanligare att unga tycker att det är viktigt att arbetet är på den ort där de bor. I årets studie tycker sex av tio unga att detta är viktigt för att de ska vara intresserade av ett arbete. Genom att bo på den ort där arbetet ligger, blir det exempelvis kortare pendlingsavstånd, vilket möjliggör mer tid till livet utanför arbetet. Det är vanligare bland tjejer än bland killar att prioritera dessa tre aspekter. Det är däremot mindre vanligt bland unga som är 16–19 år än bland andra unga.

Sedan studien år 2013 sker en tydlig ökning i andel unga som prioriterar alla dessa tre aspekter av ett arbete, se figur 4.3. Ökningen är också tydlig i den äldre jämförelsegruppen, med undantag för boendeort. Över tid har det varit vanligare inom den äldre jämförelsegruppen, än bland de unga att prioritera möjligheten till att kombinera arbete med familjeliv.

FIGUR 4.3 Andel som uppger aspekten som viktig för att vara intresserade av ett arbete, 16–29 år och 30–74 år, 2018. Procent.

Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar a: I föregående studier var påståendet formulerat "Arbetet är på hemorten"

Kommentar b: I föregående studier var påståendet formulerat "Det finns goda möjligheter att kombinera arbete med fritid".

Kommentar c: I föregående studier var påståendet formulerat "Det finns goda möjligheter att kombinera arbete med hem och barn".

4.3 Hälften av alla unga tycker att vi bör arbeta mindre för att få mer fritid

I avsnitten ovan redovisas bland annat ungas attityder till vad som är viktigt för att de ska vara intresserade av ett arbete. Vi har även ställt en mer allmän fråga kring huruvida de håller med i påståendet att ”vi bör arbeta mindre och få mer fritid”. Av de unga är det 47 procent som instämmer i påståendet. Det är vanligare att instämma bland tjejer än bland killar, 51 respektive 41 procent. Det är också vanligare bland unga som är 25–29 år, än bland unga som är 16–19 år. Det är också något vanligare i den äldre jämförelsegruppen att instämma i påståendet, än vad de är bland de unga. Attityderna till påståendet följer alltså samma generella mönster som vi sett tidigare kring ungas prioritering av ett arbete som går att kombinera med fritid respektive familjeliv.

4.4 Mindre vanligt bland unga att prioritera fria arbetstider och självständigt arbete än bland äldre

Det är något mindre vanligt bland unga att prioritera ett arbete som är självständigt än ett arbete som går att kombinera med familjeliv respektive fritid. Det är även en mindre andel unga som prioriterar fria arbetstider för att vara intresserad av ett arbete. Båda dessa påståenden kan tolkas som att de ger möjlighet till att kombinera arbetslivet med familj och fritid. Varken för prioritering av självständigt arbete eller fria arbetstider framkommer skillnader mellan tjejer och killar, men däremot är båda vanligare bland unga som är 25–29 år än bland unga som är 16–19 år. Sedan år 2013 sker en ökning i andel unga som prioriterar självständigt arbete och fria arbetstider. I den äldre jämförelsegruppen är det betydligt vanligare att prioritera dessa aspekter, och skillnaden mellan dessa och unga kvarstår över tid.

Anställningsform, oro och psykisk ohälsa

Det här kapitlet handlar om hur anställningsform hänger ihop med ekonomiska svårigheter, psykisk ohälsa och oro för svårigheter relaterade till anställning och ekonomiska förutsättningar.⁴ För första gången sedan starten av attityd- och värderingsstudien finns det möjlighet att skilja ut unga med behovsanställning från unga med andra typer av anställningsformer och unga arbetslösa. När vi undersöker anställningsformer, ingår inte unga som studerar på heltid.

För att undersöka hur arbetssituationen påverkar ungas attityder ställs flera frågor i studien om anställningsformer och arbetslöshet.⁵ Tidigare attityd- och värderingsstudier har huvudsakligen jämfört unga som är arbetslösa, med unga som har ett arbete. Men olika anställningsformer skiljer sig åt, med avseende på förutsägbarhet och vilken trygghet de ger arbetstagaren på arbetsmarknaden. Fast anställning är en tryggare anställningsform än tillfällig, men även de tillfälliga anställningarna skiljer sig åt utifrån trygghet och förutsägbarhet. En tillfällig anställning där unga vet när de ska arbeta nästa gång, så som exempelvis vikariat, underlättar planering och ger trygghet i den ekonomiska situationen. Denna anställningsform kan jämföras med behovsanställningar⁶ där arbetsgivaren kallar in den anställde när det uppstår ett behov. Denna anställningsform har blivit allt vanligare bland framförallt unga. Av den anledningen har vi i årets studie gjort det möjligt att skilja ut unga med behovsanställningar från andra unga.

Resultaten visar att unga (16–29 år) med behovsanställning i samma utsträckning som unga arbetslösa har svårigheter med löpande utgifter och oroar sig för sin ekonomi och för bostadslöshet. Ungas med fast anställning har mindre psykisk ohälsa, än unga med tillfälliga anställningar och unga arbetslösa. Ungas som varit arbetslösa en längre tid, eller flera kortare perioder, har mer psykisk ohälsa än unga som enbart varit arbetslösa vid ett tillfälle och de som aldrig varit ofrivilligt arbetslösa.

⁴ När vi redovisar resultat som avser hälsa har vi ingen möjlighet att fastställa kausalitet. Vi kan alltså inte säga något om i vilken utsträckning arbetslösa har fått sämre hälsa på grund av sin situation, eller om unga med mer ohälsa löper större risk att bli arbetslösa.

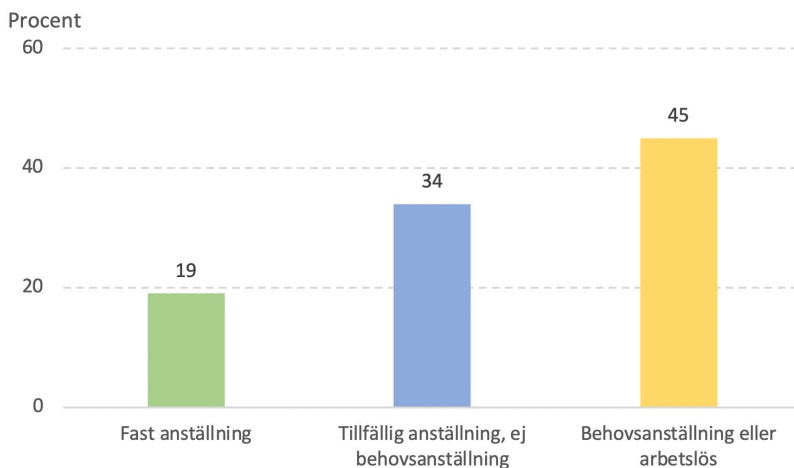
⁵ Av de unga med anställning (som inte studerar) är det 65 procent som har fast anställning, 18 procent som har en tillfällig anställning som inte är behovsstyrd och 4 procent som har en behovsstyrd tillfällig anställning, vidare kallad behovsanställning.

⁶ "Behovsanställningar" är det begrepp som används i det här kapitlet för att studera så kallade intermittenta anställningar, som i debatten ofta benämns som "behovsanställning", "timanställning", "ring och spring" eller "sms-anställning" (SOU 2019:5).

6.1 Inga skillnader i ekonomiska svårigheter mellan unga behovsanställda och unga arbetslösa

Det är 60 procent av de unga som oroar sig för sin eller sin familjs ekonomiska situation och 25 procent som uppger att de minst en gång det senaste året har haft svårt att betala utgifter för mat, hyra eller räkningar. Svårigheter med löpande utgifter och oro för ekonomi följer samma mönster, även om oron är betydligt vanligare än de rapporterade problemen med utgifter. Att ha dessa ekonomiska svårigheter, eller oroa sig för dem, är vanligare bland tjejer än bland killar och i åldern 20–29 år än i åldern 16–19 år. De är också vanligare bland unga, än i den äldre jämförelsegruppen (30–74 år).

Vid jämförelse mellan unga med olika ställning på arbetsmarknaden, unga med olika anställningsformer eller unga arbetslösa, framkommer tydliga skillnader. Ekonomiska svårigheter är vanligast bland unga med behovsanställning och unga arbetslösa. Bland dessa unga har fem av tio svårigheter med löpande utgifter och åtta av tio oroar sig för ekonomin. Dessa grupper skiljer sig inte åt sinsemellan. Oro för ekonomin är lika vanlig bland unga

FIGUR 6.1. Andel unga som haft svårt att betala utgifter för mat, hyra eller räkningar de senaste 12 månaderna, efter anställningsform, 2018.

Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar: Andelen unga med tillfällig anställning som har haft svårt att betala löpande utgifter skiljer sig inte signifikant från andelen unga med behovsanställning som upplevt det samma. Därför visas dessa grupper tillsammans och inte separat som övriga.

med fast anställning som bland unga med tillfällig anställning, vilken inte är behovsstyrd. Bland dessa är det sex av tio som oroar sig. Grupperna skiljer sig dock åt i hur vanligt det är att ha svårigheter med löpande utgifter. Tre av tio unga med tillfälliga anställningar, vilka inte är behovsstyrda, har rapporterade problem med utgifter. Bland unga med fast anställning är det mindre vanligt att rapportera sådana problem, två av tio.

Unga med behovsanställning har alltså svårigheter med löpande utgifter och oroar sig för sin ekonomi i samma utsträckning som unga arbetslösa. Andelen unga som har svårigheter med löpande utgifter är lägst bland unga med fast anställning.

6.1.1 Oro för bostadslöshet är lika vanligt bland unga behovsanställda och unga arbetslösa

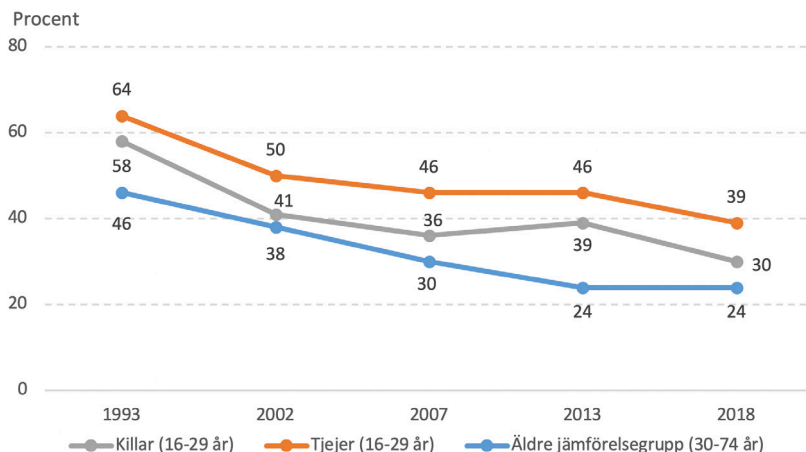
I årets studie undersöks för första gången ungas oro för att bli bostadslösa. I dagens samhälle är möjligheten att få en bostad i många fall sammankopplad med ekonomiska förutsättningar. Det är 24 procent av alla unga som är oroliga för att bli bostadslösa, och det är vanligare i samma grupper som har ekonomiska svårigheter. Vid jämförelse mellan unga med olika ställning på arbetsmarknaden framkommer tydliga skillnader. Precis som för ekonomiska svårigheter är andelen som oroar sig för bostadslöshet störst bland unga med behovsanställning och unga arbetslösa, i dessa grupper är det ungefär 45 procent som är oroliga. Bland unga med andra tillfälliga anställningar är det 31 procent och bland unga med fast anställning 17 procent. Precis som för ekonomiska svårigheter är det vanligare bland tjejer än bland killar respektive bland unga än i den äldre jämförelsegruppen.

6.2 Andelen unga som oroar sig för arbetslöshet har minskat sedan 1993

Ungas oro för att blir arbetslösa har undersökts i attityd- och värderingsstudien sedan studien började genomföras år 1993. Andelen unga som oroar sig för att bli arbetslösa har minskat över tid, och denna trend fortsätter i årets studie. Andelen unga som idag oroar sig för detta är 34 procent, vilket är den lägsta andelen sedan år 1993.

Oro för arbetslöshet är vanligare bland tjejer än bland killar, precis som oro för ekonomi, och bostadslöshet. Oron för arbetslöshet varierar också med olika åldrar inom ungdomsgruppen. Det är vanligast i åldern 20–24 år (40 procent), något mindre vanligt i åldern 25–29 år (34 procent) och minsta vanligt i åldern 16–19 år (28 procent). Det är också vanligare bland unga med tillfälliga anställningar att oroa sig för arbetslöshet, ungefär sex av tio, än bland unga med fast anställning, knappt tre av tio.

Det har under hela perioden år 1993 till 2018 varit vanligare bland unga att oroa sig för arbetslöshet, än i den äldre jämförelsegruppen. Vid en undersökning uppdelat efter kön, ser vi bara att det är bland tjejer som andelen alltid är högre än i den äldre jämförelsegruppen.

FIGUR 6.2. Andel som under de senaste sex månaderna oroat sig för att bli arbetslös, efter kön, 16–29 år och 30–74 år, 1993–2018. Procent.

Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

6.3 Unga med mer erfarenhet av arbetslöshet har mer psykisk ohälsa än andra unga

I årets studie uppger 65 procent av de unga att de aldrig varit ofrivilligt arbetslösa. Det är 22 procent som varit det under en kort period, 8 procent som varit det under flera kortare perioder och 4 procent som

upplevt långtidsarbetslöshet (mer än sex månader). Inga skillnader i erfarenhet av arbetslöshet framkommer mellan killar och tjejer, men det är vanligare bland unga i åldern 20–29 år att ha erfarenhet av någon form av arbetslöshet än i åldern 16–19 år.

I föregående attityd- och värderingsstudie såg vi att unga med mer erfarenhet av arbetslöshet oftare rapporterade några symptom på psykisk ohälsa (MUCF 2013). För att fördjupa denna analys har vi till denna studie tagit fram ett mer omfattande mått på psykisk ohälsa, ett index av olika symptom, såsom exempelvis huvudvärk, magont och sömnsvårigheter.⁷ Vid jämförelse mellan unga med olika erfarenhet av arbetslöshet framkommer tydliga skillnader. Unga som har varit ofrivilligt arbetslösa under en längre period, eller flera korta, har mer psykisk ohälsa, än unga som aldrig har varit arbetslösa eller bara har varit det en enda kort period.

Vid motsvarande analys för åren 2002, 2007 och 2013 finner vi vid varje mätillfälle att unga med erfarenhet av långtidsarbetslöshet och unga med flera kortare perioder av ofrivillig arbetslöshet, har mer psykisk ohälsa än unga som saknar dessa erfarenheter. Det är dock ingen skillnad mellan de som har varit långtidsarbetslösa och de som har varit arbetslösa i flera kortare perioder. Det är det inte heller år 2018. Under åren finns en tendens till att unga som aldrig varit arbetslösa har något mindre psykisk ohälsa än unga som en gång upplevt en kortare tid av arbetslöshet. Skillnaden är dock inte statistiskt signifikant alla år. I övrigt är det tydligt att den psykiska ohälsan har ökat mellan åren 2002 och 2018, i ungefär samma utsträckning i de olika grupperna.

6.3.1 Mindre psykisk ohälsa bland unga med fast anställning

Vid jämförelse mellan unga med olika anställningsformer framkommer en tydlig skillnad; unga med fast anställning har mindre psykisk ohälsa än unga med andra anställningsformer. Det finns ingen skillnad mellan unga med tillfällig anställning, unga med behovsanställning och unga som är arbetslösa.

⁷ Mer om de tekniska detaljerna bakom indexkonstruktionen finns att läsa i delrapportens bilaga på www.mucf.se.

SVT: Elins liv är en väntan på nästa SMS

Publicerad 29 april 2014

Klockan sju varje morgon måste Elin ha duschat och sitta redo. Det kan komma ett SMS om jobb i en butik. Tillfällighetsanställda unga expediter är vår tids daglönare, anser Handelsanställdas förbund.

Inte ens Handelsanställdas förbund vet hur många unga som jobbar helt utan anställningstrygghet ute i affärerna. En av dem är Elin Karlsson i Malmö som häromåret var på väg att bli utbränd av slitet i en så kallad SMS-pool.

– Det är märkligt. Vid 23 års ålder känner jag mig redan gammal och förbrukad. Jag är inte tillräckligt ung och fräsch längre för att stå ut med detta, säger hon och skrattar uppgivet.

De senaste fyra åren har hon arbetat åt ”en stor modekedja” som nollkontraktare – de kallas så, de allt fler unga som utan någon form av avtal kan kallas in vid behov i butikerna.

Ofta sker det genom ett snabbt samtal samma dags morgon, eller som i Elins fall – genom ett SMS. – SMS:en skickas ut av en dator när någon till exempel blivit sjuk eller måste vabba. När man väl får det har man 15 sekunder på sig att svara, sedan går det vidare till nästa namn på listan.

”Ett absurt system”

För hennes del betyder det att hon måste vara ur duschen och sitta redo senast klockan sju på morgonen, ifall telefonen skulle plinga till.

– Det är ett absurt system. Man lever i ständig stress och vågar knappt planera för något annat. Blir det något jobb i dag, eller kanske i morgon.

Det hårda butiksslitet i kombination med osäkerheten och hennes växande besvikelse, att aldrig komma ifråga för fast anställning, gjorde att Elin för två år sedan passerade utmattningens gräns.

– Min kropp la av fysiskt mitt under ett arbetspass. Jag stod ute i butiken och kunde inte röra armarna, att gå tio meter kändes som ett maraton. Då insåg jag att det var dags att söka vård. En läkare förklarade att hon var en hårsman från att diagnosticeras för utbrändhet.

– De gratulerade mig till att ha kommit in i tid. Ett steg längre så hade jag rasat utför ett stup, berättar Elin.

Helgöppna köpcentrum del av förklaringen

Hon vill inte att vi berättar namnet på den stora modekedja hon ibland jobbar för. Dels för att inte straffa ut sig, men också för att villkoren där knappast skiljer sig från dem i övriga klädbranschen.

– Det är tufft överlag att hitta trygga arbetsvillkor i handeln, men klädhandeln är nog ändå ett kapitel

för sig. Många unga tjejer har mode som sitt största intresse och accepterar nästan vilka förhållanden som helst för att få jobba i butik, säger Elin.

Handelsanställdas förbund har inga säkra uppgifter om hur många nollkontraktare som förekommer ute i butikerna, men talar om ett eskalerande problem. En del av förklaringen är att allt mer av handeln sker på helgöppna köpcentrum.

– Det är praktiskt för arbetsgivarna att ha, som de säger, många huvuden när de ska bemanna alla pass utanför ordinarie arbetstider, säger Jenny-Anne Boström Myrberg på Handelsanställdas förbund i Malmö, och fortsätter.

– Följden blir att vi förflyttas hundra år tillbaka i tiden, när daglönare fick stå med mössan i hand och hoppas på tillfälliga jobb.

Elin Karlsson jobbar kvar i sin SMS-pool, utan anställning trots fyra år på företaget, men utbildar sig samtidigt till webbdesigner för att ta sig vidare i arbetslivet.

– Jag behöver pengarna, men utan mina fantastiska kolleger hade jag nog lämnat för länge sedan. Fast jag tar allt färre arbetspass, jag orkar helt enkelt inte, säger hon.

Svenska Yle: Unga Tvingas Köpa Konceptet med Fria Jobb

Ann-Lis Fredriksson
Helsingfors

I många sammanhang har det förts fram att unga personer i början av sin karriär föredrar frihet och omväxling framför säkerhet och rutiner. Startupföretagare som sysselsätter sig själva har gjorts till förebilder för unga ambitiösa människor. Entreprenörskap, frilansjobb, nollavtal och visstidskontrakt anses vara en perfekt arbetsform för unga som vill tänka själva och uppleva nya saker.

Forskarprofessor Mona Manneuvuo vid Åbo universitet slår i en intervju för Helsingin Sanomat fast att föreställningen om att unga inte vill förbinda sig vid ett jobb är felaktig och näst intill en myt. Hennes slutsats i intervjun och i doktorsavhandlingen från 2015 är att unga tvärtom önskar kontinuitet i arbetet så att de kan planera livet och ha kontroll över tillvaron.

Enligt Manneuvuo finns det inte heller belägg i större skala för att den unga generationen längtar efter att kunna utföra sitt arbete precis var som helst och när som helst.

De hyfsade medelklassjobben minskar

- Den stora trenden är att ungdomar inte kan se fram emot samma trygghet som vi (medelålders personer) när vi var unga och att medelklassen krymper. Det kallas bland forskare lite bittert för en smile, det vill säga i höger fält ökar andelen superrika och i vänster fält andelen fattiga medan mitten är på väg ned, säger forskaren och universitetslektorn, politices doktor Carl-Gustav Lindén vid Helsingfors universitet.

Exempelvis i Tyskland har medelklassen krympt med fem procentenheter under åren 1991 och 2013, vilket direkt minskar på antalet jobb som ger en hyfsad utkomst.

Till medelklassen räknas personer som förtjänar 67-200 procent av medianlönen i landet.

- Rent spontant tror jag nog att ungdomar vill ha fast jobb även om de också vill resa och göra annat kul. Det är arbetsgivaren som mest vill ha flexibilitet, säger Lindén.

Också i Sverige har man kommit till liknande slutsatser i arbetslivsbarometer bland 16-29-åringar.

Ungdomarna har inte alls "köpt" konceptet med snuttjobb, men förändringen beror på att de inte har något val.

— Forskaren och universitetslektorn Carl-Gustav Lindén

Hellre ett jobb mellan nio och fem än frihet att själv bestämma över sin arbetstid, visar en enkät bland över 2 000 svenskar som Aftonbladet bett Inizio göra.

Aftonbladet skriver att det är struktur, ordning och reda som gäller för 1980- och 90-talister - precis

som för 40-talisterna. Det är 60- och 70-talisterna som mest uppskattar friheten att jobba när de vill, summerar man på opinionsbyrån.

Flexibilitet och företagsamhet passar in i rådande läge

I Mannevuos doktorsavhandling beskrivs hur man numera försöker effektivisera arbetet med hjälp av känslor. Hon anser att uppfattningen om att arbetets ideal skulle ha förändrats har att göra med det rådande ekonomiska läget.

Flexibilitet och företagsamhet passar enligt henne bra in i dagens ekonomiska politik och till och med regeringsprogrammet.

För att arbetslivet ska uppfylla kriterierna för produktivitet och effektivitet behövs det människor som går med på visstidsanställningar och vilkas övriga liv, såsom små barn, inte stör arbetet, säger hon till HS.

Nöjd översättare i fast tjänsteförhållande

Politices magister Eva Ekholm, 27, är sedan två månader tillbaka tillsvidareanställd vid Skogscentralen. Frilansjobbet med olika skift inom mediebranschen har bytts ut mot ett jobb som översättare på kontorstid.

Vad betyder tillsvidareanställning för dig?

- Det betyder jättemycket. Det är inte bara för att jag nu har familj som det känns viktigt med tillsvidareanställning, det är så inpräntat i mig sedan barndomen att man ska ha ett fast jobb. Den säkerhet det för med sig är som en grundsten, säger Ekholm.

Vad tycker du att det finns för fördelar med att vara frilans?

- Man kan själv bestämma när man vill ha en ledig dag eller kväll och säga att den och den veckan kommer jag inte på jobb. Nu kan man ju inte göra det på samma sätt, säger Ekholm.

Och konkreta nackdelar med frilansjobb?

- Det att man aldrig vet hur stor följande lön kommer att vara och hur länge det finns jobb för en, säger Ekholm.

"De gamla jobben är till för begränsade människor"

Mantrat har enligt Mannevuio lytt att vår tids människor är vana vid något bättre än tidigare generationer: de vill kunna välja och vraka, kritiskt granska, bedöma och byta.

Den gamla skolans arbetsplatser var till för människor för vilkas sätt att inhämta och tillämpa kunskap är mycket annorlunda än vår.

De gamla jobben var till för människor som byggde upp sitt liv enligt strukturen hem, yrkesgemenskapen och en noggrant fastslagen arbetsuppgift.

De unga sägs eftersträva autonomi, de är inte vana att följa order såsom föräldragenerationen. Samtidigt påminner Mannevuio i tidningsintervjun om den dystra statistiken för ungdomsarbetslöshet; alla verkar inte klara av att vara framgångsrika startupföretagare.

- Det finns förstås oerhört begåvade ungdomar som tycks kunna vraka och välja mellan jobben, men inte heller dessa har det särskilt lätt.

Och det vi försöker berätta för våra studerande när de är oroliga över framtiden är att ingen vet hur världen ser ut om tio år så det är helt meningslöst att oro sig, säger Lindén.

Kontrollen kommer numera inifrån

Mannevuio beskriver i sin avhandling den hårt kontrollerade arbetarens verklighet i Henry Fords bilfabrik i det tidiga 1900-talets USA. Fords beteendekodex var strikt: han avskedade hetlevrade förmän, slöfockar, skvallertackor, folk med dålig hållning, marxister, suputer och folk som spottade omkring sig, kan man läsa i avhandlingen.

Det vi försöker berätta för våra studerande när de är oroliga över framtiden är att ingen vet hur världen ser ut om tio år så det är helt meningslöst att oro sig.

— Forskaren och universitetslektorn Carl-Gustav Lindén

Kvar blev de som firade sina högtider enligt en kalender som Ford stipulerade, anammade Fords moral och utförde sitt arbete raka i ryggen och med allvar i blicken.

Allt byggde på yttre kontroll: de anställda gjorde exakt så mycket som de fick betalt för. Ford Sociological Department gjorde också på 1910-talet hembesök till anställda för att kontrollera deras leverne. Ibland intervjuade man grannar för att få reda på saker och ting.

Å andra sidan innebar företaget en ekonomisk trygghet för de anställda som skötte sig. Den säkerheten vet dagens s.k. prekariat med hög utbildning ingenting om: nu gäller korta kontrakt med i värsta fall kontraktslösa perioder mellan varven.

Enligt Mannevuos analys ska unga helst ge sitt allt till företaget, utan att räkna arbetstimmar och utan att i gengäld få någon säkerhet om kontinuitet.

Den nya generationens jobb ska helst organiseras som om det vore en hobby: den yttre motivationen ska ersättas med inre motivation och tidsanvändningens gränser skulle suddas ut totalt, skriver hon i avhandlingen.

Det sägs att man ska vara tacksam för alla jobbtimmar man får oberoende av om det motsvarar ens utbildning. Det kan vara två timmar här och två timmar där. Fast oftast blir man ju inte anställd om man söker underkvalificerat jobb för de tänker att man ändå slutar så fort man får ett bättre jobb.

— Eva Ekholm, översättare vid Skogscentralen

Arbetets innehåll och dess meningsfullhet har gjorts till den nya lyckan då arbetsförhållandets varaktighet och lönenivån lämnar en del att önska.

Begreppet framgång har samtidigt förändrats, säger Mannevuio. Framgång i jobbet betyder inte längre automatiskt framgång i livet.

Tanken om framgång gäller allt mer alla livsområden, och framgång mäts som frihet och

livskontroll. För många betyder ett fast och regelbundet jobb uttryckligen framgång eftersom det ökar på möjligheterna till livskontroll.

- Det finns viss glamour i att vara ung framgångsrik entreprenör, men det krävs nog en speciell mänskotyp för att våga chansa och skapa allt från noll. Jag har respekt för dem som gör det, men jag tror nog att vi ska ha vanliga fasta jobb också om vi vill ha ett stabilt samhälle, säger Ekholm.